

Uitdagingen (én oplossingen) voor VE-aanbieders

DE KOSTEN

Veel aanbieders van voorschoolse educatie (VE) worstelen met een aantal flinke uitdagingen: de hoge kosten (en een niet-kostendekkend uurtarief), kinderen in de VE met een grote zorgbehoefte, de bureaucratie van regels en subsidies aanvragen en verantwoorden. Er zijn dan ook VE-aanbieders die twijfelen over doorgaan of die zelfs stoppen met VE. Een landelijk ondersteuningstraject en goede voorbeelden kunnen hierbij helpen. In dit drieluik gaan we in op de grootste problemen maar ook mogelijke oplossingen voor een geslaagd VE-aanbod. Dit is deel 1: de bekostiging.

🔗 MARIKE VROOM 🔄 ADOBESTOCK/TXEMAG, GENERATED WITH AI

Veel kinderen hebben een taalachterstand als ze aan de basisschool beginnen. Daarom zet de overheid groot in op vroeg- en voorschoolse educatie. Om gemeenten en VE-aanbieders te ondersteunen, financiert het ministerie van OCW het zogeheten GOAB-ondersteuningstraject (GOAB staat voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, zie verder het kader.) Binnen dat traject wordt kennis gedeeld en krijg je oplossingen aangedragen in de vorm van o.a. handreikingen, webinars en kenniskringen. Het traject wordt uitgevoerd door drie adviesbureaus en drie brancheorganisaties.

Bekostiging

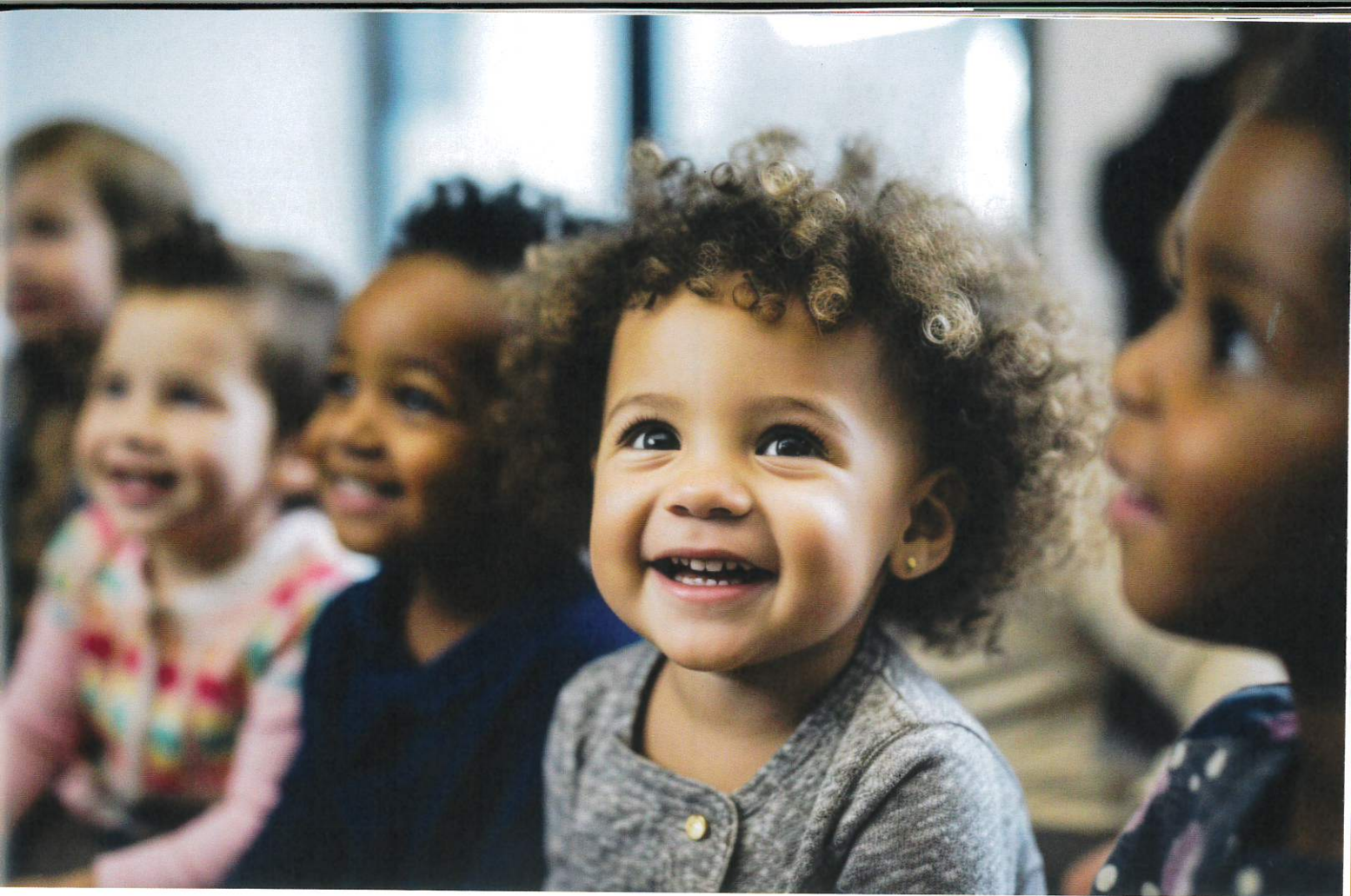
In het eerste artikel van dit drieluik over VE staat de bekostiging centraal. Aanbieders van voorschoolse opvang klagen erover dat het uurtarief voor VE niet kostendekkend is. Daarbij is er onvoldoende vergoeding voor vervanging als VE-krachten geschoold worden en ook de kosten van de opleiding worden onvoldoende vergoed. Hierdoor leggen ze geld toe op VE.

Handreiking

Joke Kruiter is senior onderzoeker/adviseur bij Sardes, een van de adviesbureaus binnen het GOAB-ondersteuningstraject. Zij

Joke Kruiter van adviesbureau Sardes: 'Voer het gesprek met je gemeente. Hoeveel geld is er? En wat kun je daar dan voor bieden?'

schreef samen met een collega een handreiking over de bekostiging (te vinden op www.goab.eu). Hierin staan verschillende financieringsmodellen voor VE en het bepalen van een redelijke kostprijs. Je leest ook aan welke knoppen gemeenten en VE-aanbieders kunnen draaien. Joke: 'Het gaat om het gesprek dat je daarover met de gemeente kunt hebben: hoe komen we hier zo goed mogelijk uit met elkaar? Hoe kan VE in jouw gemeente zo georganiseerd worden dat het voor de gemeente betaalbaar is en voor de aanbieders realiseerbaar? Hoeveel geld is er? En wat kun je daar dan voor bieden?'

Verschillen per gemeente

Joke: 'Wat de Nederlandse situatie lastig maakt, is dat gemeentes verschillende bedragen krijgen en ook verschillende financieringsmodellen hanteren. Het Rijk geeft aan gemeenten geoormerkt geld voor VE. Dat bedrag is gebaseerd op een inschatting van het CBS van het aantal peuters met een achterstand en de zwaarte van de achterstanden binnen een gemeente. Dat betekent dat iedere gemeente een ander bedrag krijgt, maar ook dat twee gemeentes met ieder evenveel doelgroeppeuters verschillende bedragen krijgen. "Er zijn net zoveel peuteropvangstelsels in Nederland als er gemeenten zijn", zeggen we wel eens binnen Sardes. En dat betekent niet alleen dat aanbieders in verschillende gemeenten andere subsidies krijgen, maar ook dat ouders per gemeente andere kosten hebben als hun kind naar de VE-groep gaat. En dat is onwenselijk, want je wilt ouders van kinderen die het nodig hebben, zo min mogelijk in de weg leggen.'

'Ouders hebben per gemeente andere kosten voor VE; dat is onwenselijk'

Kostprijsonderzoek

Er liggen inmiddels twee landelijke rapporten met een kostprijsonderzoek van VE, maar volgens Joke Kruiter kun je daar ook niet heel veel uit afleiden. 'Een landelijke richtlijn voor de kostprijs zegt niet zoveel over of jij als VE-aanbieder in jouw gemeente of met jouw specifieke doelgroep daar ook mee uitkomt. Geeft de gemeente alleen een plus op de uurprijs of ook een groepsfinanciering? Hoe zit het met de kosten van locaties, de huur of kooprijzen? Financiert die gemeente naast een uurprijs bijvoorbeeld ook de kosten van scholing en het verlof voor de scholing? Kortom, het blijft voorlopig wel maatwerk per gemeente zolang het VE-stelsel niet landelijk wordt veranderd.'

Groepsgrootte

Joke vertelt dat ze ook bij Sardes horen dat VE-aanbieders ondanks de gemeentesubsidie niet altijd uitkomen met het geld. >

'Dat heeft vaak te maken met de groepsgrootte en het feit dat de VE-groepen niet altijd vol zitten. Er zijn aanbieders die bewust kiezen voor kleinere groepen van 12 of 13 kinderen in plaats van 16. Dan snap ik dat je niet uitkomt met het geld. Als je als aanbieder bepaalde keuzes maakt in je VE-programma, moet je daarover in overleg met de gemeente. Je kunt als aanbieder aan een aantal knoppen draaien als het gaat om de bekostiging; denk ook aan het aantal VE-uren op een dag. Als je naar vijf uur op een dag gaat en de ruimte deelt met de kleuters van de bso, scheelt dat in de inkomsten en kosten.' Maar Joke ziet de grootste problemen bij de groepen die niet vol zitten. 'Daar heb je weinig in te kiezen. De VE-krachten moeten aan bepaalde eisen voldoen, waardoor je niet makkelijk kunt schuiven en combi-groepen met andere peuters kunt maken. Vooral op het platteland is dit een probleem. Daar heb je soms maar twee of drie doelgroeppeuters in een dorpskern.'

Samenwerken

Een mogelijke oplossing is werken met VE-gastouders op het platteland, maar die optie is volgens Joke nog niet echt onderzocht. 'Als je kijkt naar de wat grotere gemeenten, kun je je afvragen of aanbieders die allemaal te maken hebben met te kleine groepen, niet kunnen samenwerken. Valt er niet wat te combineren? Misschien zijn ouders te verleiden om hun kind naar een VE-groep in een nabijgelegen wijk te brengen?' Ze ziet maatschappelijke organisaties die accepteren dat ze verlies lijden op de VE-groepen en dit compenseren met andere activiteiten. 'De klappen vallen vooral in de kleine kernen en bij de voormalig peuterspeelzaalorganisaties die door de harmonisatie zijn omgebouwd naar kinderopvang. Zij kunnen elders geen compensatie vinden.'

Femmie Streng (beleidsmedewerker onderwijs bij de gemeente Den Haag): 'Toen ik hier kwam, bereikte de gemeente Den Haag maar 56% van de doelgroepkinderen.'

'We hebben alle peuters in Zuid-West Den Haag automatisch een doelgroep-indicatie gegeven'

Gesprek voeren

Joke vertelt dat er ook veel VE-aanbieders zijn die wel met het subsidiebedrag uitkomen. 'We hebben in het kader van deze handreiking niet onderzocht waar dat in zit. Maar we horen wel in de kenniskringen terug dat dit vooral met de interne bedrijfsvoering te maken heeft en met de kosten van de panden. Soms denk ik dat er in gemeenten ook meer het gesprek gevoerd moet worden. Als je heel veel groepen hebt die niet vol zitten, heb je dan al die groepen nodig? Ook ondernemers moeten kijken of ze hierin kunnen samenwerken, maar dat is vaak een ingewikkeld gesprek.'

Gemeente Den Haag

Den Haag is een van de vier grote gemeenten die ruim geld krijgt van de Rijksoverheid voor VE en hier flink in investeert. Femmie Streng is daar nauw bij betrokken. Ze werkt ruim anderhalf jaar bij de gemeente als senior coördinerend beleidsmedewerker voor de wethouder voor onderwijs. Daarvoor heeft ze achttien jaar in de kinderopvang gewerkt waarvan de laatste vijf jaar als manager Kwaliteit en Pedagogiek. In die rol heeft ze zich beziggehouden met de inhoud van VE. 'Toen ik hier kwam, bereikte de gemeente Den Haag maar 56 procent van de kinderen die hier onder de definitie van doelgroepkind valt. Dat is een enorm laag bereik en de trend was ook nog dalend. De gemeente en de aanbieders zijn met elkaar in gesprek gegaan: waar willen we naar toe? We kwamen uit op een stip aan de horizon waar een integratie is gerealiseerd tussen doelgroepkinderen en de niet-doelgroepkinderen in één voorziening. En van daaruit zijn we terug gaan redeneren naar wat er nu nodig is. De gemeente en aanbieders besloten om samen te kijken welke obstakels er waren wat er gefixt moest worden. Daarbij hebben we het natuurlijk gehad over de kosten, over het personeel en over de onderwijs-huisvesting.'

Gratis VE

De eerste grote stap die de gemeente heeft gezet is het gratis maken van VE voor alle doelgroepkinderen van 2,5 tot 4 jaar, dus ongeacht of hun ouders werken. 'Dat betekent voor die groep dat peuters 960 uur VE in anderhalf jaar tijd krijgen. Daar zijn we afgelopen januari mee gestart. Hoe aanbieders dit organiseren – 16 uur per week voor 40 weken per jaar of 12 uur per week voor 52 weken – hebben we aan de organisaties overgelaten', vertelt Femmie.

Nu is gratis VE natuurlijk niet echt gratis. 'Dus we hebben een mooie subsidiesystematiek', zegt Femmie. 'Omdat het wel echt gratis moet zijn voor ouders, factureert de kinderopvangorganisatie bij de gemeente de VE-uren op basis van het landelijke KOT-tarief. De gemeente vergoedt aan de kinderopvangorganisatie die uren.'

Subsidies

'Daarnaast vergoedt de gemeente Den Haag in 2024 een bedrag van € 3,10 boven op het KOT-tarief per doelgroepkind. Dit bedrag is bedoeld om de extra kosten voor VE te vergoeden. Dit geldt alleen voor ouders die VE afnemen. We hebben dat bedrag bepaald met de afspraak dat we daar gedurende het jaar in kunnen wijzigen. We kijken hoe we kunnen meebewegen, rekening houdend met wat het ministerie doet met de indexatie van het KOT-tarief. Daarnaast worden er nog andere kosten vergoed op groepsniveau. Wij hebben er immers als gemeente voor te zorgen dat de subsidie die we verstrekken bij een gezonde bedrijfsvoering kostendekkend is.'

De gemeente Den Haag subsidieert ook nog ruim € 20.000 per VE-lokaal. Femmie: 'Sommige kosten, zoals bijvoorbeeld de toeleiding van kinderen of opleiding van de groepskrachten, zijn niet afhankelijk van het aantal kinderen in de groep.'

Kostprijsonderzoek

'Ondertussen doet bureau Buitenhek een kostprijsonderzoek voor onze gemeente. Daarin kunnen we zien wat de kosten zijn en wat er eventueel aangepast moet worden. Ik vind dat we als gemeente een verantwoordelijkheid hebben om te zorgen dat de organisaties VE kunnen bieden volgens de landelijke richtlijnen. Omdat ik uit de sector kom, weet ik dat maatschappelijke organisaties geen grote winstmarges hebben. Als je dan geen kostendekkende subsidie regelt, houdt het op. En dan heb je als gemeente ook geen VE-aanbod.'

Peuterconsulenten

Om het bereik groter te maken, is de gemeente gaan werken met peuterconsulenten, met name in de wijken en stadsdelen met veel doelgroepkinderen. 'De peuterconsulenten gaan naar wijkfeesten, speeltuinen en moedergroepen. Zo komen ze in de netwerken van de wijk om daar ouders te verleiden om hun kind naar de voorschool te brengen. Daarnaast hebben we de groep van doelgroepkinderen vergroot door alle peuters in Zuid-West Den Haag automatisch een doelgroepindicatie te geven. Ouders weten daardoor zeker dat ze een plek hebben.' Deze combinatie van maatregelen bleek op de eerste peildatum van 1 april al succesvol te zijn; er zijn 300 kinderen naar de VE geleid en het bereik is gestegen. Het uiteindelijke doel is om 85 procent van de peuters te bereiken. 'Maar het liefst zouden we natuurlijk alle peuters in die voorziening willen hebben. In ieder geval zien we nu een trendbreuk, daar zijn we superblij mee.'

Halflege groepen

Femmie hoort van aanbieders dat ze blij zijn met de lijn die de gemeente heeft ingezet. 'Al waren er eerst zorgen omdat de

HET GOAB- ONDERSTEUNINGSTRAJECT

GOAG staat voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Het GOAB-ondersteuningstraject is een initiatief van het ministerie van OCW, dat het traject ook financiert. De uitvoering is in handen van de adviesorganisaties Sardes, Oberon en de CED-groep. Deze bureaus ondersteunen de gemeentes in hun beleid rond onderwijsachterstanden met kennis en bijeenkomsten. Daarnaast helpen ze de VE-aanbieders, in samenwerking met de brancheorganisaties BK, BMK en Sociaal werk Nederland. De brancheorganisaties delen deze kennis met hun achterban, onder meer door een helpdesk, webinars en handreikingen.

Activiteiten binnen het traject:

- > Zes kenniskringen verspreid over Nederland en een kenniskring voor de G44.
- > Themabijeenkomsten, fieldlabs, inspiratiecolleges en webinars voor gemeenten en VE-aanbieders.
- > Het delen van inspirerende voorbeelden en praktische handreikingen.
- > Een website (en een LinkedIn-pagina) met toegankelijke informatie gebundeld in een kennisbank en een actuele agenda: www.goab.eu.

groei niet meteen op gang kwam en ze met half lege groepen zaten. Maar toen ging dat snel de goede kant op. We hebben in Den Haag een startsubsidie; die kunnen organisaties aanvragen als ze een nieuwe VE-groep willen starten of een groep willen omvormen naar VE. Dan krijgen ze subsidie voor onder andere trainingskosten voor de medewerkers, inrichting van de ruimte et cetera. Maar we laten het wel aan organisaties zelf om hun bezetting goed op orde te krijgen. We proberen als gemeente uit die bedrijfsvoering van de organisatie te blijven, maar willen hen wel motiveren om aan te sluiten aan de wensen van de ouders in die wijk. Die willen misschien liever twee hele dagen VE in plaats van vier ochtenden.'

Structureel overleg

Het overleg tussen de gemeente en de kinderopvangorganisaties is vastgelegd in de Hea (de Haagse educatieve agenda) en andere structurele overlegvormen. Femmie vertelt dat de gemeente op veel vlakken hulp biedt. 'Bijvoorbeeld bij de aanpak van het personeelstekort, maar ook op gebied van huisvesting. We willen voorkomen dat maatschappelijk vastgoed wordt verkocht waarin VE-locaties zijn gehuisvest. Verder handelen we op casuïstiek niveau; als er knelpunten zijn pakken we die op en kijken wat voor rol we daar als gemeente in hebben.' <